

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Tdo/80/2019
Identifikačné číslo spisu:	6819010078
Dátum vydania rozhodnutia:	17.12.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Pavol Farkaš
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:6819010078.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Pavla Farkaša a sudkýň JUDr. Aleny Šiškovéj a JUDr. Martiny Zeleňakovej, na neverejnom zasadnutí konanom 17. decembra 2020 v Bratislave, v trestnej veci obvineného V. G. a spol., pre zločin ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e/ Tr. zák. v spolupáchateľstve podľa § 20 Tr. zák. a iné, o dovolaní obvinených V. G. a N. U. podanom prostredníctvom obhajcu JUDr. Ivana Syrového, PhD. proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 11. septembra 2019, sp. zn. 3 To 74/2019, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolanie obvinených V. G. a N. U. s a o d m i e t a.

Odôvodnenie

Okresný súd Revúca (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvého stupňa“) rozsudkom z 15. mája 2019, sp. zn. 2 T 33/2019, uznal obvinených V. G. a N. U. (ďalej aj „obvinení“ alebo „dovolateľa“) vinnými zo spáchania zločinu ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e/ Tr. zák. v spolupáchateľstve podľa § 20 Tr. zák., z prečinu výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a/ Tr. zák. v spolupáchateľstve podľa § 20 Tr. zák. a z prečinu poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1 Tr. zák. v spolupáchateľstve podľa § 20 Tr. zák. na skutkovom základe uvedenom v rozsudku.

Za to im okresný súd uložil: obvinenému V. G. podľa § 155 ods. 2, § 41 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 38 ods. 3 Tr. zák., pri zistení poľahčujúcich okolností podľa § 36 písm. l/, písm. n/ Tr. zák. a priťažujúcej okolnosti podľa § 37 písm. h/ Tr. zák., úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 5 (päť) rokov s tým, že podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. obvineného V. G. pre výkon trestu zaradil do ústavu s minimálnym stupňom strázenia; a obvinenému N. U. podľa § 155 ods. 2, § 41 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 38 ods. 3 Tr. zák., pri zistení poľahčujúcich okolností podľa § 36 písm. l/, písm. n/ Tr. zák. a priťažujúcej okolnosti podľa § 37 písm. h/ Tr. zák., úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 5 (päť) rokov s tým, že podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. obvineného N. U. pre výkon trestu zaradil do ústavu s minimálnym stupňom strázenia. Podľa § 287 ods. 1 Tr. por. okresný súd obvineným uložil povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť poškodeným stranám, a to Mgr. Q. I. škodu vo výške 534,67 Eur

(päťstotridsaťštyri Eur a šesťdesiatsedem centov), a Q. I. škodu vo výške 16 221 Eur (šestnásťtisícdvestodvadsaťjeden Eur). Poškodenú Mgr. Z. I. podľa § 288 ods. 1 Tr. por. s nárokom na náhradu škody odkázal na civilný proces.

Na podklade odvolania okresného prokurátora a obvinených Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom z 11. septembra 2019, sp. zn. 3 To 74/2019, rozhodol tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. e/, ods. 2 Tr. por. zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu u oboch obvinených. Rozhodujúc sám v zmysle § 322 ods. 3 Tr. por., obvinenému V. G. podľa § 155 ods. 2, § 41 ods. 2, § 38 ods. 2 Tr. zák. uložil úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 7 (sedem) rokov a podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. ho pre výkon trestu zaradil do ústavu s minimálnym stupňom strázenia; a obvinenému N. U. podľa § 155 ods. 2, § 41 ods. 2, § 38 ods. 2 Tr. zák. uložil úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 7 (sedem) rokov a podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. ho na výkon trestu zaradil do ústavu s minimálnym stupňom strázenia. Vo výrokoch o náhrade škody krajský súd ponechal rozsudok okresného súdu nezmenený. Podľa § 319 Tr. por. zároveň odvolania obvinených V. G. a N. U. zamietol.

Proti uzneseniu krajského súdu podali prostredníctvom obhajcu dovolanie obvinení V. G. a N. U., a to vo svoj prospech, z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., teda že bolo zásadným spôsobom porušené ich právo na obhajobu, a tiež z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., teda že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia. Vo vzťahu k porušeniu práva na obhajobu obvinení namietali, že toto právo im bolo rozsudkom krajského súdu upreté. Trest rozsudkom uložený považovali za rozporný s Trestným poriadkom a za nespravodlivý, keďže tento sa opieral o rozšírené časti (podľa obvinených išlo o dve časti) skutku, ktoré obžaloba ani rozsudok súdu prvého stupňa neobsahovali a ku ktorým sa v zmysle § 333 ods. 3 Tr. por. obvinení nepriznali, že sú vinní, a ani sa k nim nemohli vyjadriť. V tejto súvislosti (v rámci prvej časti) namietali konštatovanie odvolacieho súdu v odôvodnení rozsudku, že následky ich konania mohli byť podstatne závažnejšie, dokonca smrteľné u poškodeného Q. I., ale i u ostatných poškodených, pretože v ďalšom útoku obom obvineným bolo zabránené až prítomnými svedkami. Dovolatelia na tomto mieste uzavreli, že je neprípustné, aby sa odôvodnenie odvolacieho súdu opieralo o obsahovo iný skutok, ako bol vymedzený v obžalobe a ustálený súdom prvého stupňa, obzvlášť, ak sa v tejto časti nevykonávalo dokazovanie a nebola dodržaná zásada kontradiktórnosti konania. V rámci druhej časti dovolatelia namietali konštatovanie v odôvodnení rozsudku krajského súdu, že rómske etnikum má pri dopravných nehodách, ktorých účastníkom je ich rodinný príslušník, napádať ostatných účastníkov cestnej premávky bez ohľadu na to, kto dopravnú nehodu zavinil, a z tohto dôvodu mal byť obvineným zvýšený trest ako forma generálnej prevencie. Je podľa nich neprípustné nielen takéto rozšírenie, ale aj dôvod generálnej prevencie, ku ktorému sa nemohli vyjadriť a nemohli preukázať, že rómske etnikum nie je také, za aké ho označil odvolací súd, a jeho konštatovanie nie je pravdou. Odvolací súd opieral použitie vyššej trestnej sadzby o časti skutku, ktoré neboli obsiahnuté v obžalobe a ktoré netvorili základ rozsudku okresného súdu. Takéto rozhodnutie nie je možné podľa nich považovať za zákonné a spravodlivé a bol ním naplnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. dovolatelia súdu vytkli nesprávne použitie ustanovenia § 34 ods. 1 a ods. 3 Tr. zák. dovodiac tým, že je neprípustné, aby trest, funkciou ktorého má byť generálna prevencia, smeroval proti jednému etniku a paušalizoval ho ako etnikum, ktoré má páchať konkrétnu trestnú činnosť viac ako iné etniká, pričom treba jej členov príkladne potrestať, aby to odradilo potenciálnych páchatel'ov z daného etnika. Dovolatelia poukázali na článok č. 12 a č. 33 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) a uzavreli, že generálna prevencia nesmie smerovať len voči určitej etnickej skupine, ale voči všetkým obyvateľom daného štátu. Z odôvodnenia rozsudku by žiaden Róm nemal mať dojem, že ak spácha trestný čin, bude mu uložený vyšší trest len kvôli príslušnosti k jeho etniku. Táto skutočnosť je podľa dovolateľov kľúčová nielen pre súlad s Ústavou, ale aj pre napätú situáciu, ktorá panuje v spoločnosti v citlivej otázke menšín na Slovensku. Dovolatelia v tejto súvislosti poukázali na to, že trestné konanie bolo pod značným tlakom hlavne od určitého politického subjektu, ktorý značnou mierou tlačil na prísne odsúdenie páchatel'ov. Súd pochybil aj vo vzťahu k obvineného V. G., ktorý je živiteľ rodiny s piatimi deťmi, preto bolo potrebné jednoznačne sa prikloniť k uloženiu trestu na dolnej hranici trestnej sadzby. Výkonom

trestu odňatia slobody v uloženej výmere dôjde k emocionálnemu odcudzeniu detí od otca, ale aj k ich spustnutiu, nakoľko je zjavné, že matka nemôže sama sedem rokov zvládať výživu a výchovu piatich detí. V zmysle rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. rozsudok z 13. mája 2014, sp. zn. 4 To 7/2013) by súd pri ukladaní trestu mal prihliadať aj na pomery páchatel'a, okrem iných aj na rodinné pomery. Požiadavka primeranosti trestu a jeho individualizácia núti súd prihliadať na okolnosti konkrétneho prípadu, jeho zvláštnosti, teda bráni mechanickému postupu súdu pri rozhodovaní o treste. Súd sa neriadil ustanovením § 34 ods. 4 Tr. zák., ak obom obvineným uložil rovnaký trest napriek tomu, že obvinený V. G. je živiteľ piatich detí, ktorých budúcnosť závisí aj na dĺžke vymeraného trestu pre ich otca, ktorý urobil životnú chybu, túto ľutuje, priznal sa k nej a je ochotný prijať svoj trest, ktorý by mal byť primeraný a spravodlivý. Vzhľadom na uvedené dovolatelia navrhli, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 386 ods. 2 Tr. por. a aby prikázal krajskému súdu vec v potrebnom rozsahu znova prerokovať a rozhodnúť.

Dovolanie bolo v zmysle § 376 Tr. por. zaslané na vyjadrenie ostatným stranám konania.

Prokurátor Okresnej prokuratúry Revúca podal k dovolaniu vyjadrenie. Rozsudky súdov nižšieho stupňa považoval za správne a zákonné a uplatnené dovolacie dôvody nepovažoval za naplnené. Právo obvinených na obhajobu bolo podľa neho v priebehu celého trestného konania dôsledne zachované a jeho porušenie nebolo ani raz namietané. Prokurátor odvolaním nerozšíril skutok o časti, ktoré obžaloba neobsahovala, rovnako tak krajský súd, ktorý rozhodol len o skutku vymedzenom obžalobou. Prokurátor i krajský súd poukázali len na fakty vyplývajúce z vykonaného dokazovania. Obvinení mali možnosť riadne sa vyjadriť ku všetkým dôkazom vykonaným na hlavnom pojednávaní a ich právo na obhajobu rozhodne nebolo porušené. Vo vzťahu k druhému dovolaciemu dôvodu uviedol, že krajský súd po dôslednom zhodnotení skutkového stavu veci, najmä závažnosti a spoločenskej nebezpečnosti konania obvinených, poukázal na brutálny spôsob vykonania útoku voči bezbranným poškodeným, následky ich konania v podobe spôsobenej fyzickej, ale predovšetkým dlhodobej psychickej ujmy na zdraví poškodených s možným ohrozením života u poškodeného Q. I., správne nevidel dôvod, aby sa obvineným ukladal trest na samej spodnej hranici zákonom stanovenej trestnej sadzby. Odvolací súd podľa prokurátora dôsledne vyhodnotil aj skutočnosť, že obvinený V. G. má päť maloletých detí a aj tento dôvod mu bránil v tom, aby ukladal trest za tak závažný skutok v hornej polovici trestnej sadzby, ktorá je v prípade zločinu ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. stanovená na päť až dvanásť rokov. Uložený trest je primeraný a spravodlivý a dostatočne zohľadňuje okrem spôsobu spáchania činu i mieru zavinenia a osobné a rodinné pomery oboch obvinených. Na dôvažok sa prokurátor ohradil proti tvrdeniu o vyvíjaní akéhokoľvek nátlaku počas trestného konania zo strany politického subjektu, resp. kohokoľvek iného. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd dovolanie obvinených odmietol.

Vyjadrenie prokurátora bolo doručené obvineným a ich obhajcovi (I. ÚS 355/2015), títo však možnosť zaujať k nemu stanovisko nevyužili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní skúmal procesné podmienky pre jeho podanie a zistil, že dovolanie je prípustné [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h/, § 566 ods. 3 Tr. por.], bolo podané oprávnenými osobami [§ 369 ods. 2 písm. b/ Tr. por.], v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Tr. por.), na zákonom určenom mieste (§ 370 ods. 3 Tr. por.), a súčasne spĺňa podmienky podľa § 373 ods. 1, ods. 2, § 371 ods. 4 Tr. por., ako aj obsahové náležitosti uvedené v § 374 Tr. por. Najvyšší súd však zistil, že dovolanie obvinených je potrebné na verejnom zasadnutí odmietnuť podľa § 382 písm. c/ Tr. por., lebo je zjavné, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por.

Dovolací súd úvodom pripomína, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a nie je určené k náprave akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších, mimoriadnych, procesných a hmotnoprávných vád. Dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená, preto predstavuje výnimočný prielom do inštitútu právoplatnosti, ktorá je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Možnosti podania dovolania, vrátane dovolacích dôvodov, sú z tohto

dôvodu striktne obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna opravná inštančia. Dovolací súd preto nie je povolaný na revíziu napadnutého rozhodnutia z vlastnej iniciatívy. Z ustanovenia § 385 ods. 1 Tr. por. *expressis verbis* vyplýva, že je viazaný dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené. Viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania sa týka najmä vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Tr. por.), nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Tr. por. z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Tr. por.

Dovolatelia uplatnili dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Konštantná judikatúra dovolacieho súdu právo na obhajobu v zmysle citovaného dovolacieho dôvodu chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Právo na obhajobu garantované čl. 6 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ako aj čl. 50 ods. 3 Ústavy nachádza svoj odraz v celom rade ustanovení Trestného poriadku upravujúcich jednotlivé čiastkové obhajovacie práva v rôznych štádiách trestného konania. Prípadne porušenie niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo osebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. O zásadné porušenie práva na obhajobu ide najmä v prípade, keď obvinený nemal v konaní obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby v zmysle § 37 Tr. por., a zároveň orgány činné v trestnom konaní alebo súd v tomto čase reálne vykonávali úkony trestného konania, ktoré smerovali k vydaniu meritórneho rozhodnutia. Prípadne, ak ide o iné pochybenie súdu alebo orgánov činných v trestnom konaní, v dôsledku ktorého dôjde k odňatiu alebo znemožneniu riadneho uplatnenia procesných práv obvineného, pričom intenzita takéhoto porušenia musí dosahovať stupeň zásadnosti, teda takéto porušenie musí kardinálnym, kľúčovým spôsobom zasiahnuť do možnosti obvineného uplatniť jeho základné právo brániť sa proti tvrdeniam obžaloby.

Obvinení v súvislosti s právom na obhajobu namietali rozšírenie častí skutku neuvedených v obžalobe ani v prvostupňovom rozsudku, nemožnosť sa k nim vyjadriť a porušenie zásady kontradiktórnosti konania.

Dovolací súd v prvom rade poznamenáva, že skutok tak, ako bol vymedzený obžalobou, resp. jeho znenie v jednotlivých častiach, zostali v rozsudku súdu prvého stupňa zachované, a rovnako tak odvolací súd prevzal identické znenie skutku do odôvodnenia svojho rozhodnutia. Nemožno konštatovať, že by v priebehu konania pred súdom v prejednávanej veci došlo k akémukoľvek zásahu do totožnosti skutku, či už jeho rozšírením alebo inou úpravou (hoci aj formálnou), k čomu prispela i skutočnosť, že obvinení na hlavnom pojednávaní v zmysle § 257 Tr. por. urobili vyhlásenie o vine, ktoré súd prijal a dokazovanie sa v tomto rozsahu nevykonávalo. Námetka obvinených o tom, že došlo k rozšíreniu skutku, resp. k rozšíreniu jeho častí, nie je preto opodstatnená a nezakladá sa na pravde. Pre úplnosť možno podotknúť, že aj pre prípad, že by v konaní došlo k úprave skutku, podľa ustálenej judikatúry platí, že totožnosť skutku je zachovaná v prípade úplnej zhody konania a následku, zhody aspoň v konaní pri rozdielnom následku, zhody aspoň v následku pri rozdielnom konaní, ako aj v prípade, ak konanie alebo následok, prípadne oboje budú zhodné aspoň čiastočne, a to za predpokladu, že bude daná zhoda v podstatných okolnostiach. Teória ani prax nechápe totožnosť skutku len ako úplnú zhodu medzi skutkovými okolnosťami uvedenými v obžalobnom návrhu a výrokom rozhodnutia súdu. Postačí zhoda medzi podstatnými skutkovými okolnosťami. Súd totiž musí prihliadať na tie zmeny skutkového deja, ku ktorým došlo v rámci dokazovania (R 7/2012, III. ÚS 708/2017). Pokiaľ ide o možnosť obvinených vyjadriť sa ku skutku a predložiť argumenty proti nemu, táto im nebola upretá. V. G. i N. U. mali možnosť vyjadriť sa nielen počas samotného prípravného konania, ale i v konaní pred súdom, pričom na hlavnom pojednávaní vo vzťahu k nemu vyhlásili svoju vinu, čím ho akceptovali v podobe, v akej bol v obžalobe naformulovaný (vyhlásenie podľa § 257 ods. 1 Tr. por. je vyhlásením o

vine zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov uvedených v obžalobe). V tomto zmysle preto nedošlo ani k porušeniu zásady kontradiktórnosti konania.

Bez ohľadu na predchádzajúcu argumentáciu má Najvyšší súd za to, že námietky obvinených v rámci uvedeného dovolacieho dôvodu sú námietkami smerujúcimi nie proti totožnosti skutku ako takej, ale proti odôvodneniu rozsudku krajského súdu, resp. jeho hodnotiacim úvahám k uloženému trestu, konkrétne v častiach, v ktorých bolo poukázané na potenciálne následky konania obvinených a generálnu prevenciu. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa § 371 ods. 7 Tr. por. dovolanie len proti odôvodneniu rozhodnutia nie je prípustné. Odôvodnenie ako také je možné preskúmať v rámci tohto dovolacieho dôvodu najmä v súvislosti s požiadavkami kladenými na odôvodnenie súdneho rozhodnutia (§ 168 ods. 1 Tr. por.), ktoré by malo byť presvedčivé a dávať odpoveď na všetky relevantné nastolené skutkové a právne otázky, resp. v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladá (García Ruiz proti Španielsku z 21. januára 1999). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami strán, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska proti Švajčiarsku z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06). V tejto súvislosti však krajskému súdu nemožno nič vytknúť a takáto konkrétna námietka obvinenými ani nebola vznesená. Dovolatelia svoju argumentáciu založili na negatívnom hodnotení úvah krajského súdu s ich vlastnou interpretáciou, ktorá vyjadruje nespokojnosť s výsledkom konania a v konečnom dôsledku smeruje proti primeranosti a spravodlivosti uloženého trestu, s ktorým obvinení nesúhlasia. Na tomto mieste treba zopakovať, že do obsahu práva na spravodlivé súdne konanie, resp. práva na obhajobu, nepatrí právo strany, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto práva nemožno považovať neúspech v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Navyše otázky primeranosti a spravodlivosti trestu nie sú spôsobilým predmetom dovolacieho konania, resp. sami osebe nenapĺňajú žiaden z dovolacích dôvodov podľa § 371 Tr. por. Dovolací súd pripomína, že Trestný poriadok upravuje vo vzťahu k výroku o treste dva dovolacie dôvody uvedené v § 371 ods. 1 písm. h/, a to ak bol uložený trest mimo zákonom stanovenej trestnej sadzby alebo ak bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon za prejednávaný trestný čin nepripúšťa. Tieto okolnosti však z obsahu dovolacích námietok nevyplynuli. Keďže dovolací súd je viazaný dovolacími námietkami čo do ich obsahového vymedzenia, neskúmal naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h/ ex privata industria (z vlastnej iniciatívy) nad rámec dovolacieho prieskumu.

Na dôvažok dovolací súd považuje za potrebné vyjadriť sa zároveň k niektorej, zo súdnej praxe známej, tzv. prekvapivosti napadnutého rozhodnutia. Za dôvod je treba považovať skutočnosť, že uplatnené námietky možno interpretovať v kontexte viacerých rovín a (hoci prekvapivosť rozhodnutia nebola *expressis verbis* vytknutá) dajú sa „uchopiť“ i v tom smere, že obvinení vzhľadom na novú argumentáciu krajského súdu nemali možnosť vyjadriť sa k nej.

Tzv. prekvapivým rozhodnutím v zmysle rozhodovacej činnosti súdov je také súdne rozhodnutie, ktoré je nečakane založené na iných právnych záveroch (dôvodoch) ako rozhodnutie súdu prvého stupňa, ku ktorým sa strana nemá možnosť vyjadriť, čím takéto rozhodnutie porušuje zásadu predvídateľnosti súdnych rozhodnutí a právnej istoty. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre definoval prekvapivé rozhodnutie, o ktoré ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných zásadne odlišných právnych záveroch ako súd prvého stupňa, pričom zároveň odvolací súd účastníkovi konania neumožní vyjadriť sa k nim, teda účastník konania nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa nejavili ako významné (m. m. II. ÚS 407/2016). Najvyšší súd konštatuje, že k takejto situácii v danej veci nedošlo.

Obvinení krajskému súdu vytkli tvrdenie, že následky ich konania mohli byť pre jedného z poškodených podstatne závažnejšie, dokonca smrteľné, pretože v ďalšom útoku obvineným zabránili až prítomní svedkovia, a že rómske etnikum má pri dopravných nehodách, ktorých účastníkom je ich rodinný príslušník, napádať ostatných účastníkov cestnej premávky bez ohľadu na to, kto dopravnú nehodu zaviniel. V danej veci nejde o odlišné právne závery, ani zmenu právnej kvalifikácie, resp. zákonného

ustanovenia, podľa ktorého krajský súd rozhodol, ale o postup súdu podľa zásad pre ukladanie trestov v zmysle § 34 ods. 4 Tr. zák., ktorého aplikácia zabezpečuje tzv. sudcovskú individualizáciu trestu zohľadňujúcu konkrétne skutočnosti prejednávanej veci (v tomto prípade predovšetkým spôsob spáchania činu a jeho následok, resp. závažnosť skutku a jeho podrobnejšie okolnosti). Krajský súd na podklade odvolania podaného nielen obvinenými, ale i prokurátorom, dospel k záveru o potrebe prehodnotenia uloženého trestu na základe predložených argumentov. V tejto súvislosti je potrebné upriamiť pozornosť na skutočnosť, že už okresný prokurátor v odvolaní poukázal na „vysoký stupeň miery spoločenskej nebezpečnosti konania oboch obvinených“, na „mimoriadne hrubý a intenzívny spôsob prevedenia útoku“ a okrem iného uviedol, že „z vykonaného dokazovania možno dôvodne predpokladať, že vo fyzickom napádaní by obvinení aj naďalej pokračovali, pokiaľ by im v tom nebolo zabránené svedkami I. I. a C. H.“. Tieto skutočnosti napokon potvrdzujú aj výpovede obvinených z prípravného konania. Rovnako tak prokurátor poukázal na závažnosť následku konania obvinených najmä vo vzťahu k poškodenému Q. I., u ktorého zo znaleckého posudku vyplynulo, že už i zranenie, ktoré utrpel, bezprostredne ohrozovalo jeho život. Pokiaľ teda ide o skutočnosti, ktoré sú obsahom prvého namietaného hodnotiaceho záveru krajského súdu, tieto jednak vyplývajú z dôkazov produkovaných v prípravnom konaní, jednak v podobe argumentácie protistrany sa obvinení mali možnosť s nimi oboznámiť v odvolaní prokurátora, ktoré im bolo v rámci dodržania zásad spravodlivého procesu v odvolacom konaní zaslané na vyjadrenie, čo vyplýva z obsahu spisového materiálu (č. l. 479). K odvolaniu prokurátora obžalovaní podali vyjadrenie prostredníctvom obhajcu JUDr. Ivana Syrového, PhD. (podanie datované 24. júna 2019). Zo spisového materiálu vyplýva, že obvinení sa zúčastnili aj následného verejného zasadnutia dňa 11. septembra 2019, na ktorom boli obe odvolania prejednané.

Vo vzťahu k druhému namietanému hodnotiacemu záveru krajského súdu treba predovšetkým uviesť na pravú mieru jeho formuláciu oproti jej interpretácii obvinenými v dovolaní. Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uvádza : „Odvolací súd ukladal trest aj z dôvodov generálnej prevencie, pretože je známe, že u tohto etnika, pokiaľ dôjde k dopravnej nehode zavinením kohokoľvek, zvlášť v obci, kde sú prítomní v blízkosti občania a príbuzní poškodeného, vodič motorového vozidla si nemôže dovoliť zastať pre poskytnutie pomoci účastníkovi cestnej premávky bez toho, aby bol ohrozený jeho život a zdravie, ako tomu bolo v tomto prípade, pretože svedkovia, resp. príbuzní poškodeného útočia na ostatných účastníkov cestnej premávky bez ohľadu na to, kto spôsobil predmetnú dopravnú nehodu, resp. komu bolo ako ublížené na zdraví, alebo iným spôsobom. Pre takéto konanie musí byť výstrahou každý trest ukladaný za obdobné konanie, ako sa obžalovaní dopustili v tomto prípade,...“ Cieľom tejto nešťastnej formulácie nebolo uplatniť generálnu prevenciu vo vzťahu k určitému etniku, ale zvýrazniť jej potrebu voči osobám, ktorým je obdobné konanie vlastné, o čom svedčí aj posledná citovaná veta. Napokon, táto úvaha v rámci jednoty rozhodnutia súdu prvého a druhého stupňa nadväzuje na úvahy okresného súdu, ktorý v odôvodnení svojho rozsudku formuloval záver, že „...takýto trest považuje senát na dosiahnutie účelu trestu, ktorým je výchovne pôsobiť na obvinených ako aj ostatných, ktorí by chceli zobrať spravodlivosť po podobnej nešťastnej dopravnej nehode do vlastných rúk, za dostatočný, a odradí ich v budúcnosti od páchania podobnej trestnej činnosti.“. Skutočnosť, že krajský súd upozornil na obdobné konanie ako známe u určitého etnika, neznamena, že generálna prevencia smeruje výlučne proti tomuto etniku, resp. ako to interpretujú obvinení, že proti tomuto etniku by v takýchto prípadoch mal smerovať vyšší trest. Takýto záver je neprijateľný a z rozhodnutí súdov nižšieho stupňa nevyplýva. Z uvedeného je zároveň evidentné, že úvahy o generálnej prevencii boli produkované už okresným súdom a nemožno ich považovať za prekvapivé, keďže obvinení ich mali možnosť namietat po tom, ako sa oboznámili s obsahom odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa.

S ohľadom na všetky uvedené skutočnosti možno konštatovať, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. naplnený nebol.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku a nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho

ustanovenia je pochybenie súdu pri aplikácii práva na skutok, ktorý bol zistený a v potrebnom rozsahu objasnený, a to v takej intenzite, že to zásadne ovplyvnilo postavenie obvineného (a contrario § 371 ods. 5 Tr. por.). O nesprávnu aplikáciu práva ide najmä vtedy, ak bol skutok v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, hoci o trestný čin v tomto prípade nešlo, alebo ak išlo o iný trestný čin, než ten, ktorý sa nachádza v právnej vete napadnutého rozhodnutia, teda ak skutok ustálený súdmi v pôvodnom konaní bol subsumovaný (podradený) pod nesprávnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom takáto nesprávna subsumpcia bola v neprospech obvineného (teda spravidla pôjde o prísnejšie skutkovú podstatu). Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia je potom nesprávna aplikácia určitého ustanovenia hmotnoprávnej povahy.

Dovolatelia namietali nesprávne použitie § 34 ods. 1, ods. 3 Tr. zák. (a zároveň neaplikáciu § 34 ods. 4 Tr. zák.) zo strany krajského súdu, ktorý generálnu prevenciu založil na správaní sa konkrétneho etnika a nezohľadnil rodinné pomery obvineného G., čo viedlo k uloženiu neprimeraného trestu.

Podľa § 34 ods. 1 Tr. zák. trest má zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatelom tým, že mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvorí podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život a súčasne iných odradí od páchania trestných činov; trest zároveň vyjadruje morálne odsúdenie páchatela spoločnosťou.

Podľa § 34 ods. 3 Tr. zák. trest má postihovať iba páchatela, tak aby bol zabezpečený čo najmenší vplyv na jeho rodinu a jemu blízke osoby.

Podľa § 34 ods. 4 Tr. zák. pri určovaní druhu trestu a jeho výmery súd prihliadne najmä na spôsob spáchania činu a jeho následok, zavinenie, pohnútku, príťažujúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti a na osobu páchatela, jeho pomery a možnosť jeho nápravy.

Najvyšší súd zdôrazňuje, že obsah konkrétne uplatnených námietok, o ktoré sa v dovolaní opiera existencia určitého dovolacieho dôvodu, musí skutočne vecne zodpovedať zákonnému vymedzeniu podľa § 371 Tr. por. Obvinenými uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. je daný v prípadoch, keď rozhodnutie súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení skutku alebo na inom nesprávnom hmotnoprávnom posúdení. Treba pritom konštatovať, že uplatnené dovolacie námietky sa vôbec nedotýkajú právneho posúdenia skutku, z ktorého boli obvinení uznaní za vinných, ale opätovne (v konečnom dôsledku) smerujú proti neprimeranosti uloženého trestu, zapríčinenú nesprávnou aplikáciou § 34 Tr. zák., ktorý je hmotnoprávnym ustanovením. Podľa stanoviska trestnoprávneho kolégia č. 5/2011 (Tpj 46/2010 zo 14. júna 2010), ktoré podáva výklad ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. práve v spojitosti s výrokom o treste, platí, že moderačné ustanovenie § 39 Tr. zák., resp. § 40 Tr. zák. v znení účinnom do 1. januára 2006 o mimoriadnom znížení trestu odňatia slobody je síce hmotnoprávne, ale fakultatívneho charakteru, ktoré sa svojou povahou a významom primkyna ku všeobecným hľadiskám stanoveným pre voľbu druhu trestu a jeho výmery v § 34 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Tr. zák. a nasl. a túto dopĺňajú. Na rozdiel od ustanovení kogentnej povahy, akými sú napr. ustanovenia § 41, § 42 Tr. zák. o ukladaní úhrnného, spoločného a súhrnného trestu alebo ustanovenie § 47 ods. 2 Tr. zák., ktoré sú taktiež hmotnoprávne a viažu sa tiež k rozhodovaniu o treste, ho nemožno poradiť pod „nesprávne použitie iného hmotnoprávneho ustanovenia“ v zmysle § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. Pokiaľ nejde o situáciu, keď výrok o treste nemôže obstať v dôsledku toho, že je chybný výrok o vine, možno výrok o treste napadnúť z hmotnoprávnej pozície zásadne len prostredníctvom dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h/ Tr. por. Vzájomný vzťah dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. i/ a § 371 ods. 1 písm. h/ Tr. por. je taký, že prvý z nich je všeobecným hmotnoprávnym dôvodom a druhý špeciálnym hmotnoprávnym dôvodom vzťahujúcim sa k výroku o treste. Z logiky tohto vzťahu potom vyplýva, že samotný výrok o treste okrem prípadov nesprávnej aplikácie ustanovení kogentnej povahy viažucej sa k rozhodovaniu o treste môže byť napadnutý prostredníctvom nie všeobecného, ale len prostredníctvom špeciálneho dovolacieho dôvodu, ktorý sa viaže k výroku o treste. Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. h/ Tr. por. nemôže byť naplnený tým, že obvinenému nebol uložený trest za použitia § 39, prípadne § 40 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006, lebo pokiaľ súd nevyužil moderačné ustanovenie podľa uvedených ustanovení a trest vymeral v rámci nezniženej trestnej

sadzby, nemožno tvrdiť, že trest bol uložený mimo trestnú sadzbu stanovenú Trestným zákonom za trestný čin, z ktorého bol obvinený uznaný za vinného. Námetka o tom, že malo byť použité zmiernovacie ustanovenie je výhradou o neprimeranej prísnosti uloženého trestu. Túto však možno použiť len ako odvolací dôvod a nie ako dôvod dovolania. Preto spomenutá námetka nenaplnia žiadny dovolací dôvod. Vzhľadom k tomu, že ustanovenie § 34 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Tr. zák. spadá pod všeobecné hľadiská stanovené pre voľbu druhu trestu a jeho výmery, pričom nejde o ustanovenie kogentnej povahy, a námetka smeruje proti primeranosti uloženého trestu, jeho nesprávna aplikácia (či neaplikácia) nie je v zmysle citovaného judikátu spôsobilým predmetom dovolania. Dovolací súd nie je oprávnený vecne preskúmať úvahy súdu nižšieho stupňa odôvodňujúce aplikáciu § 34 Tr. zák. určitým spôsobom, keďže toto ustanovenie dáva priestor pre voľnú úvahu súdu opierajúcu sa o skutkové okolnosti prípadu vyplývajúce z vykonaného dokazovania.

Na margo konkrétnych tvrdení obvinených dovolací súd považuje za nevyhnutné uviesť, že i s ohľadom na predchádzajúcu argumentáciu, v ktorej bolo vysvetlené, ako bola krajským súdom formulovaná požiadavka generálnej prevencie (nešlo o jej zvýraznenie vo vzťahu k určitému etniku, ale najmä vo vzťahu k osobám s obdobnými správaním), nemožno konštatovať aplikáciu zákonných ustanovení § 34 Tr. zák. diskriminačným spôsobom, a už vôbec Najvyšší súd nesúhlasí s tým, že by z rozhodnutia krajského súdu vyplynula paušalizácia rómskeho etnika ako takého, ktoré má páchať konkrétnu trestnú činnosť viac ako iné etniká, a záver, že jeho členov preto treba príkladne potrestať, ako to interpretovali dovolatelia.

Ochrana spoločnosti sa uskutočňuje prvkom donútenia (represiou) a prvkom výchovy (prevenciou). Oba prvky sa uplatňujú zásadne v každom treste, pričom treba mať na zreteli dôležitosť vzájomného pomeru medzi trestnou represiou a prevenciou. Ochrana spoločnosti pred páchatelmi trestných činov robí z trestu prostriedok obrany spoločnosti pred trestnými činmi a ich nežiaducimi následkami. Individuálna prevencia spočíva vo vytvorení podmienok na výchovu odsúdeného k tomu, aby viedol riadny život. Generálna prevencia má zabezpečiť nielen odradenie ostatných potenciálnych páchatel'ov od spáchania trestných činov, ale má viesť i k utvrdeniu pocitu právnej istoty a spravodlivosti u ostatných členov spoločnosti. Trestný zákon vychádza z jednoty individuálnej a generálnej prevencie trestu, pričom obe tieto zložky sa navzájom dopĺňajú a podmieňujú. Disproporcia medzi jednotlivými druhmi prevencie v zásade vedie k nedostatočnému výchovnému pôsobeniu trestu tak na páchatel'a trestného činu, ako i na ostatných členov spoločnosti. Dodržanie proporcie medzi týmito dvoma zložkami znamená aj ich vzájomné prepojenie v rámci konkrétného rozhodnutia.

Prevencia v danej veci smeruje individuálne proti páchatel'om zisteného skutku a generálne proti potenciálnym páchatel'om trestných činov súvisiacich s nežiaducim správaním osôb po dopravnej nehode. Ani jedna z týchto zložiek nie je namierená proti rómskemu či inému etniku v diskriminačnom kontexte. Uvedené potvrdzuje aj skutočnosť, že krajský súd trest odňatia slobody ukladal síce vyšší oproti trestu, ktorý za dostačujúci považoval okresný súd (trest na dolnej hranici), avšak neuložil ho na hornej hranici trestnej sadzby a ani v jej polovici, hoci mu v tom nič nebránilo (dokonca ani prokurátor nenavrhol konkrétnu výšku trestu). Práve naopak, zohľadnenie individuálnych okolností a pomerov obvinených (najmä vedenie riadneho života, päť maloletých detí obvineného G., kladné hodnotenie okolia, starostlivosť o deti, riadna zárobková činnosť, angažovanosť pri voľno časových aktivitách v prospech obce a kolektívu) viedlo krajský súd k výmere práve toho uloženého trestu. V tejto súvislosti dovolací súd nemôže dať dovolateľom za pravdu ani pri tvrdení, že krajský súd opomenul aplikovať zásadu individualizácie trestu, keď neprihliadol na osobu obvineného G. a jeho rodinné pomery, keďže z rozhodnutia krajského súdu vyplýva opak. Za pochybenie súdu nemožno považovať ani uloženie rovnakých trestov obom obvineným, keďže súd bol pri ukladaní trestu povinný aplikovať súčasne ustanovenie § 34 ods. 5 písm. a/ Tr. zák. a prihliadnuť na to, akou mierou konanie každého zo spolupáchatel'ov prispelo k spáchaniu trestného činu.

Pokiaľ ide o tvrdenie, že trestné konanie bolo pod značným tlakom hlavne od určitého politického subjektu, ktorý mal tlačiť na prísne potrestanie páchatel'ov, Najvyšší súd má za to, že z obsahu spisového materiálu (zo zápisnice o hlavnom pojednávaní a verejnom zasadnutí, z jednotlivých podaní)

nie je zrejmý žiaden nátlak na dotknuté osoby, a má za to, že toto tvrdenie nie je ničím podložené. Obvinení ani nekonkretizovali, o akú formu nátlaku malo ísť a ako sa táto mala uskutočňovať. Túto námietku preto považuje dovolací súd za neopodstatnenú.

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. sa teda nepreukázal.

Na základe uvedeného Najvyšší súd dospel k záveru, že v rozsahu námietok obvinených nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por., a preto ho podľa § 382 písm. c/ Tr. por. na neverejnom zasadnutí ako nedôvodné odmietol.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.